

2. Половенко О. В., Кірішко Л. М. Безперервна освіта педагога за індивідуальною освітньою траєкторією: [навч.-метод. посіб.]. – Кропивницький: КЗ «КОППО ім. В. Сухомлинського», 2018. – 60 с.

3. Тельна О. А. Практичний компонент у професійній підготовці майбутніх фахівців спеціальної освіти. Електронний ресурс. – Режим доступу до ресурсу: <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/article/view/540/545>

4. Щуцька О. І., Кацан М. І. Здобутки сучасної сурдопедагогіки на прикладі навчально-реабілітаційного центру. Молодь в умовах нової соціальної перспективи: Збірка наукових праць. – Вип. 16. – Київ, 18 травня 2017 року. –К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. –С. 477-488.

Таранченко О. М.,
д. пед. наук, ст. наук. співроб.,
головний науковий співробітник
ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
м. Київ, Україна

КЛЮЧОВІ ОРІЄНТИРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ОСВІТІ ОСІБ З ООП У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Наша країна, всі її громадяни, проходячи крізь випробування війною, переживаючи досвід колосального лиха, який вочевидь, не мав би взагалі відбуватися на теперішній стадії розвитку людської цивілізації, зазнають кардинальних незворотних змін. Ніщо не лишилося таким, яким було до цього... Попри це, проект майбутнього життя після Перемоги верстається вже сьогодні, кожною людиною, яка планує повноцінно жити в Україні, кожним фахівцем у своїй галузі, який прагне її процвітання в майбутті.

Система освіти, як одного з надважливих соціальних інститутів держави, загалом визначає і напрям поступу країни та її суспільства в цілому, оскільки виконує відповідні функції задля економічного, соціального та

культурно-світоглядного розвитку. Війна, в якій ми перебуваємо сьогодні, породжені нею наслідки, спонукають до роздумів про відновлення і трансформації української системи освіти, пошуків найоптимальніших рішень, зважаючи на низку складних питань, що будуть нагальними упродовж певного періоду часу: зруйнована і пошкоджена колосальна кількість освітніх закладів – де і як організувати навчальний процес?; значна кількість освітян змінила місце свого мешкання (окупація, вимушене переселення, еміграція) – яким чином подолати брак кваліфікованих педагогічних кадрів?; технічні проблеми налагодження навіть дистанційного навчання (відсутність інтернету, планшетів/комп'ютерів тощо); чимало учасників освітнього процесу не володіють на необхідному рівні знаннями ІТ-технологій і загалом технічними пристроями для участі в навчальному процесі в дистанційному режимі – як швидко та дієво організувати «лікбез» у цій сфері; посттравматичні та стресові стани у більшості учасників освітнього процесу – яким чином це здолати в надкороткі терміни? тощо. Таку сукупність викликів ще не мала жодна країна світу в новітній історії людства.

Очевидно, що найближчим часом на загальнодержавному рівні будуть запропоновані певні блоки рішень щодо цих питань. Втім, вже сьогодні відповіді на окремі з них можуть і мають ініціюватися/формуватися/реалізовуватися самими учасниками освітнього процесу за підтримки місцевих громад.

Яким має бути освітній заклад? Освітній заклад /школа – як осередок малої громади. В багатьох країнах світу вже певний час успішно апробується чимало моделей шкіл із подібним ключовим задумом. Окремі з них зорієнтовані на якийсь один з відомих педагогічних підходи. Втім функціонал зосереджується на тому, що освітній заклад стає своєрідним соціоінтелектуальним та культурологічним хабом для усієї спільноти. Так, в позаурочний час, школа/дитячий садочок стає місцем навчання для людей різного віку, а також осередком отримання первинної психологічної

допомоги, консультування щодо соціальних питань, місцем реалізації різноманітних проектів. Таке активне дієве середовище гуртує різні покоління, виявляє та проявляє всі таланти й чесноти людей, які живуть поряд, демонструє молоді кращі взірці культурного розмаїття та ефективної взаємодії в громаді. За час війни чимало освітніх закладів стали на шлях формування таких осередків, долучившись до різноформатної волонтерської діяльності. Тож у післявоєнний час цей спектр може продуктивно розширюватися корисними для громади ініціативами. Взаємодія, взаємонавчання, взаємодопомога, емоційне та культурне взаємозбагачення – це головні рушії та результати функціонування таких осередків. Це якісно нове втілення добре відомої старшим покоління «толоки» у теперішню технологічну добу.

Як і чого навчати? Педагогічний підхід, що ґрунтується на здоровому глузді. Такий підхід сформулював всесвітньо відомий науковець-дослідник Гордон Драйден, опісля аналітичного студіювання ключових світових педагогічних концепцій, підходів та їх практико орієнтованих відгалужень. Ця альтернатива поєднує все найліпше з відомих класичних педагогічно-виховних теорій для досягнення того, аби кожен випускник освітнього закладу мав навички самостійно діяти, навчатися і керувати своїм майбутнім, з огляду на постійні зміни у світі людей, знань та інформації. Вивчення практичного досвіду освітніх закладів різних країн світу, численних наукових досліджень та новітніх технологій дали підстави Драйдену і його однодумцям стверджувати, що комбінації прийомів /методів із різних теорій справляють більший ефект у навчальному процесі, а також дають якісніші результати навчання всіх учнів (якими б не були їхні освітні потреби).

Всесвітньо відомий новатор і лідер у викладацькій освіті Майкл Фуллан, директор Інституту освітніх студій Онтаріо університету Торонто, котрий є визнаним фахівцем у реформуванні освітнього простору, використовує термін *реструктуризація* (на позначення специфічних змін, які можуть застосовуватися і в процесі реалізації якихось конкретних реформ –

на кшталт НУШ у нашій країні, і під час модернізації окремого освітнього сегменту чи галузі в цілому). Реструктуризація загалом розуміється як зміни, що спрямовані на підвищення ефективності функціонування. А саме цього наразі й потребує кожен з учасників освітнього процесу, кожен освітній заклад і вся система також. Поради Фуллана можуть бути надзвичайно корисними як зараз, під час війни, так і у післявоєнний період відновлення. Діапазон тлумачення і втілення цих позицій найширший – від конкретних практик для окремих педагогів до масштабнішого втілення цілим закладом освіти, на рівні міста, області. Сфокусуємо увагу на тих позиціях, що наразі видаються більш досяжними і потребують локальних зусиль (педагогів, батьків, керівників закладів освіти, місцевих громадських активістів та інших зацікавлених і причетних до освіти осіб/структур/організацій): «...чітко зосередитися на змінах у: побудові спільного бачення того, що повинні знати і вміти учні; перегляді та інтеграції програм із одночасним розширенням репертуару методичних стратегій; визначенні досягнень учнів, що перетворює бачення у життя...; ...конкретні зміни у програмах та стратегіях викладання, зосередження на учнях, поширення позапрограмної діяльності і спеціальних заходів у позаурочний час, до яких залучати батьків та учнів, встановлення успішного підходу до таких аспектів шкільного життя, як дисципліна та управління класом...» (останні позиції надважливі, зважаючи на очевидні небезпеки пов'язані з війною); ...ідентифікація та мобілізація раніше прихованих сил, талантів, спільних ідеалів у колективі, який шукає змоги працювати разом над досягненням спільних цілей...; обговорення способів поліпшення викладання та навчання учнів... «²

Виклики, які долає народ нашої країни, не швидкоминучі, тож нам можуть послугувати й інші рекомендації Фуллана: «...реструктуризація означає зміцнення первинних зв'язків з новими ідеями та новою практикою, зміну спільної праці людей у державі та в окремій місцевості, шляхи взаємодії шкільних та університетських працівників;...реструктуризація

² Майкл Фуллан, 2000, «Сила змін», С. 112

означає навчитись управляти змінами та підтримувати їх упродовж деякого часу серед багатьох людей та у багатьох сферах діяльності; ...реструктуризація, спрямована на успішне навчання всіх учнів, потребує наполегливості, щоб запровадити зміни, досягти результату та здійснити необхідні адаптації...».

Складний історичний період, який наразі проходить народ нашої країни, для українських освітян є винятково відповідальним фронтом, оскільки вони мають враховувати не лише локальні загрози життю та здоров'ю дітей, а й глобальні цивілізаційні виклики. Наразі аналітики прогнозують до 2025 р. скорочення до 45% робочих вакансій у світі, і збільшення цього відсотку й надалі щорік. Тож зволікати зі змінами, відкладати їх до мирних часів неможливо. Вони мають відбуватися вже зараз, аби кожен учень з ООП мав змогу в дорослому житті самореалізуватися і бути конкурентноспроможним.

Аналізуючи досвід успіху освітніх структур низки передових нині країн світу, які свого часу здійснили проривні злети в науці, промисловості, економіці, рівні життя та ін., можна виокремити кілька ключових чинників, що стали спільною основою для побудови ефективного та якісного освітнього середовища, де всі без винятку учні мали змогу досягати максимальних результатів:

- Ініціативи «знизу» для забезпечення далекоглядних рішень відповідних керівних інституцій.
- Підвищення кваліфікації вчителів – головний пріоритет школи.
- Орієнтація на інтерактивні комунікаційні технології.
- Добір найефективніших і випробуваних методів навчання.
- Опора на потенціал власної національної культури.
- Впровадження програм розвитку дітей та «батьківської освіти».
- Сфокусованість на партнерстві між школою та бізнесом.
- Заохочування школярів бути не лише учнями, а й вчителями.
- Навчання впродовж життя має стати світоглядною сутністю кожного.

Ці очевидні і водночас надзвичайно комплексні аспекти можуть стати орієнтовними вішками на шляху трансформування освітнього середовища, а кожен педагог з їх допомогою зможе прокласти власну дорогу, якою йтимуть його учні. Ці дороги вчитель прокладає із мікросвіту кожного свого учня до макросвіту еволюціонуючого людства.

Список літературних джерел:

1. Гордон Драйден, Джаннетт Вос. Революція у навчанні/Перекл.з англ. М. Олійник. – Львів: Літопис, 2005. – 542 с.
2. Майкл Фулан. Сила змін. Вимірювання глибинних освітніх реформ. Літопис, Львів, 2000. 269 с.
3. Ferguson-Patrik, K. (2020). Developing a democratic classroom and a democracy stance: Cooperative learning case studies from England and Sweden. Education 3-13.

Товстоган В. С.,
Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»,
доцент кафедри теорії й методики виховання, психології та інклюзивної
освіти, кандидат педагогічних наук, доцент,
Херсон, Україна

СЕНСОРНА ІНТЕГРАЦІЯ

ЯК НАУКОВА І ПРАКТИЧНА ПРОБЛЕМА

Сучасні суспільні вимоги до освіти зумовили відповідні зміни як у змістовій, так і результативній складовій освітньої галузі України. Зазначене знайшло відображення у низці прийнятих державних нормативних документів: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту» тощо.